

Endelig blot den kommentar, at jeg naturligvis formoder, at den finansielle sektor i højere grad påtager sig en del af de forretninger, der ligger i at yde støtte.

Jeg siger tak for bemærkningerne, og jeg imødeser et udvalgsarbejde, som jeg skal bidrage til, og som forhåbentlig kan afsluttes hurtigt med en positiv tilkendegivelse om, at man kan støtte lovforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 163: Forslag til lov om ændring af lov om forsikringsaftaler og lov om tilsyn med firmapensionskasser. (Forbud mod anvendelse af visse helbredsmæssige oplysninger ved tegning m.v. af forsikringer og pensioner).
Af justitsministeren (Frank Jensen).
(Fremsat 5/2 97).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Else Marie Mortensen (S):

Overvejelserne om forbud mod anvendelse af visse helbredsmæssige oplysninger ved tegning m.v. af forsikringer og pensioner har en lang historie bag sig, inden vi i dag kan førstebehandle justitsministerens lovforslag. Forslaget er et af elementerne i to tidligere beslutningsforslag fra SF, og man kan sige, at vi førstebehandler sidste del af en flertrinsraket. Første del af raketten, nemlig reglerne om arbejdsgivernes

mulighed for at indhente, modtage og bruge helbredsoplysninger vedrørende en lønmodtager, blev vedtaget i april sidste år og trådte i kraft den 1. juli 1996.

Det foreliggende forslag indebærer et forbud mod, at forsikringsselskaber og pensionskasser anmoder om, indhenter, modtager og bruger oplysninger, der kan belyse en persons arveanlæg og dermed risikoen for, at den pågældende kan udvikle eller pådrage sig visse sygdomme. Det skal heller ikke være muligt at kræve undersøgelser, som er nødvendige for at tilvejebringe sådanne oplysninger.

Der er tale om et metodeforbud, dvs. at man begrænser forsikringsselskabernes og pensionskassernes mulighed for at håndtere individuelle helbredsoplysninger i modsætning til eksempelvis et forbud mod gentests. Forsikringssystemer er bygget op på grundlag af principper om risiko og deraf følgende manglende kendskab til, om og hvornår en hændelse, som man forsikrer sig imod, vil indtræffe.

Det enkelte individ har ingen ret til selv at få noget at vide om, hvilke sygdomme der eventuelt vil kunne ramme den pågældende i fremtiden, uanset om man ved kortlægning af arvemassen vil kunne indsnævre sandsynligheden for sygdomsrisikoen og oven i købet i visse tilfælde konstatere, at sygdommen vil opstå. På den baggrund er vi i Socialdemokratiet helt enige i det menneskesyn, som lovforslaget giver udtryk for, nemlig at værne om individets integritet.

For os er det afgørende vigtigt, at vi søger at tage højde for disse situationer i fremtiden, uanset at Assurandør-Societetet og Arbejdsmarkedspensionsrådet har henledt justitsministerens opmærksomhed på, at organisationerne ikke anvender genetiske tests på nuværende tidspunkt, ligesom de heller ikke har planer om at gøre det. Forslaget tager altså sigte på en udvikling, som muligvis vil finde sted i fremtiden, og vi synes, det er rigtigt, at forbudet ikke retter sig specifikt mod undersøgelsesmetoder, men regulerer formålet og anvendelsen af oplysningerne.

Forbudet omfatter personers arveanlæg og den risiko, der er for, at visse personer kan udvikle eller pådrage sig sygdomme. Forbudet omfatter derimod ikke oplysninger om de pågældendes eller andre personers nuværende eller tidligere helbredstilstand.

I Socialdemokratiet finder vi, at lovforslagets formuleringer giver et korrekt udtryk for dets

formål, og vi støtter forslaget, selv om vi anerkender, det er usædvanligt – forstået på den måde, at vi fremover forbyder handlinger, der, så vidt vi ved, aldrig har fundet sted endnu. Det er en hypotetisk situation. På nuværende tidspunkt er der ingen af os, der har mulighed for at overskue konsekvenserne af den bioteknologiske udvikling, der finder sted og vil finde sted, og derfor er vi tilfredse med, at lovforslaget er fremsynet og tager højde for udviklingen.

Erling Oxdam (V):

På Venstres vegne skal jeg på forhånd meddele, at Venstre måske nok har sympati for, men ikke kan tilslutte sig det foreliggende lovforslag.

Vi mener, at man på en måde er for tidligt ude. Man stiller nogle formodninger op og siger, at der kan komme en dag, hvor vi i større omfang anvender DNA-tests og derved får oplysninger om en person, som ikke skal kunne bruges, når der skal tegnes forsikringer og pensioner. Vi mener, det er for tidligt, og vi må derfor afvise forslaget.

Jeg kan måske godt forstå, at man ikke skal anvende disse tests på den måde, at der skal kunne stilles krav fra forsikringsselskaber og pensionskasser om deres anvendelse; men jeg kan på den anden side ikke forstå, at når man rent faktisk har nogle oplysninger om arveanlæggene hos en person, der skal tegne pension eller forsikring, må man ikke bruge dem.

Det må være således, at forsikringsselskabet skal være ligestillet med den, der begærer en forsikring tegnet, og derfor kan jeg ikke acceptere hele ordlyden af den foreslåede nye § 3 a i lovforslaget, hvor der står, at man fra selskabernes side ikke må anmode om, indhente, modtage eller bruge oplysninger. Det ville vel i og for sig være rimeligt, hvis vi skal have den lovgivning – hvad jeg altså ikke mener vi skal – at der alene stod, at man ikke måtte anmode om eller indhente den slags oplysninger, for i forsikringsforhold lægger man alle de oplysninger til grund, som nu engang kan indhentes.

I den forbindelse er det meget ofte således, at forsikringsselskaber kan afvise forsikringer eller nedsætte erstatninger, fordi der senere fremkommer oplysninger, som de påstår, de ikke har haft fra starten. Der er stadig en bevægelse i gang for at få ændret forsikringsaftalelovens § 6, som omhandler dette punkt; og derfor skal jeg senere stille et spørgsmål til ministeren om, hvad der skal foretages i den anledning.

Men som lovforslaget er formuleret her, kan Venstre ikke umiddelbart tilslutte sig det.

John Vinther (KF):

Det Konservative Folkeparti kan ikke tilslutte sig lovforslaget, som det foreligger her.

Det er jo altid en balancegang, når man skal forsøge at lovgive på et så etisk betonet område, og det er vores opfattelse, at balancepunktet er lagt forkert her. Men lad mig slå fast, at Det Konservative Folkeparti ikke har noget som helst imod at indføre et forbud mod, at forsikringsselskaber og pensionskasser som betingelse for at indgå i et forhold kræver, at man skal gennemgå en genetisk test. Et sådant forbud medvirker vi gerne til.

Men forholdet her er jo, at forbudet er totalt, og det vil sige, at i en situation, hvor forsikringstageren eller pensionsopsparereren i anden sammenhæng har gennemgået en genetisk test – der kan være fuldstændig frivillig – og ligger inde med viden om resultatet af en sådan test, må han ikke videregive oplysningen til forsikringsselskabet, og forsikringsselskabet må ikke modtage den. Det virker forkert, for det er nu engang sådan, at man åbner op for en spekulationsadgang. Man kan have en viden, man forholder selskabet at få kendskab til, og det er for mig at se et brud på et grundlæggende princip i forsikringsretten, nemlig at forsikringstageren og forsikringsselskabet skal have det samme kendskab til forsikringstagerens helbredstilstand.

Vi kan altså ikke støtte lovforslaget i den form, det har her.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Her er vel tale om, at et beslutningsforslag, som SF første gang fremsatte i 1989 og fik vedtaget i 1991, nu bliver udmøntet i et lovforslag.

Jeg skal straks sige, at forsinkelsen ikke er Justitsministeriets skyld. Beslutningsforslaget handlede om forbud mod gentest i både ansættelsessager og forsikringsssager, og det blev hurtigt klart under sagsbehandlingen, at det var nødvendigt at adskille de to situationer. Der blev enighed om at behandle ansættelsessager først, og den lovgivning blev først klar sidste forår, så Justitsministeriet kunne ikke have handlet meget hurtigere.

Det er interessant at se, hvordan stemmerne, stemningen her i salen har forskudt sig gennem denne lange periode. Det oprindelige forslag blev vedtaget med én stemmes flertal, idet kun Socialdemokratiet og Kristeligt Folkeparti stemte for sammen med SF, mens alle andre partier stemte imod; men under sagens videre gang

skiftede stemningen. På et tidspunkt var hele Tinget – bortset fra Fremskridtspartiet, der var delt – for et forbud mod gentest i de to situationer. Nu kan jeg se, at tingene er rullet lidt tilbage igen, for jeg kunne i hvert fald høre på V's og K's ordførertaler, at nogle erhvervsinteresser gjorde sig stærkere gældende end de etiske betænkeligheder ved brug af gentest, og det er måske meget naturligt, at synspunkterne afviger her.

Den lange tid betyder også, at Danmark ikke kommer først, som vi oprindeligt gerne ville. Norge har allerede lovgivet på området, og en lang række andre lande er på vej. I bemærkningerne har vi kun nævnt Sverige, men jeg ved, at der i både Østrig, Holland og andre steder arbejdes med lovgivning om de ting. Jeg ved også, at både Nordisk Råd og Europarådet har anbefalet, at vi lovgiver på området.

Det er kedeligt, at vi ikke kom først; men det betyder til gengæld, at vi kan berolige forsikringsselskaberne med, at de ikke behøver at frygte at komme i den situation, at de kommer ud for en international konkurrenceforvridning, fordi Danmark står alene. Det er en almindelig europæisk trend, at man vil forbyde gentest. At det sker først i de små lande, er ganske vist ikke sædvanligt, fordi der er tale om en svær diskussion. Denne blanding af tekniske og etiske spørgsmål er ikke let at håndtere, og det er også derfor, vi har været lidt længe om at lave en ordentlig lovgivning. Men den diskussion har man til gengæld lettest ved at føre i små lande, og jeg er ikke i tvivl om, at efterhånden som flere og flere af de små lande får deres lovgivning på plads, vil også de større lande og formodentlig også EU komme med, så vi kan få en fælles lovgivning.

Om selve forslaget skal jeg kun sige, at vi er meget enige i hovedsigtet – det er naturligt nok, det er jo vores forslag, der er blevet omsat her – men det betyder altså også, at vi mener, at ministeren helt reelt har bestræbt sig på at trække den rette linje mellem, hvad der skal forbydes, og hvad der ikke skal forbydes.

Om det så er lykkedes i enhver henseende, ja, det er jo det, vi skal behandle under udvalgsarbejdet. Vi har fået høringsvarene. Vi ser, at der er nogle, der har sat spørgsmålstegn ved det. Det ser vi som et godt materiale til brug under udvalgsarbejdet, så jeg skal bare her give tilsagn om et positivt udvalgsarbejde, og så vil jeg se frem til den endelige vedtagelse af en lov i denne samling.

(Kort bemærkning).

Erling Oxdam (V):

Det var til hr. Rahbæk Møller, og jeg – som jo altså på en måde er én af fædrene til lovforslaget gennem det tidligere beslutningsforslag – vil spørge: Kan hr. Rahbæk Møller have noget imod, at et forsikringsselskab respektive en pensionskasse benytter de oplysninger, som man rent faktisk kommer i besiddelse af, når man skal til at tegne en forsikring?

Der er jo blandede oplysninger om arveanlæg og om helbredstilstand ved sådanne genetiske undersøgelser. Hvorfor vil man generelt sige: Væk med dem. De skal være forbudt, og det skal være strafbart overhovedet at benytte dem. Anerkender hr. Rahbæk Møller ikke ordet risikooplysninger for den, der skal tegne sådan en forsikringskontrakt?

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Vi respekterer naturligvis, at forsikringsselskaberne opdeler deres kunder efter helbred og dermed risikoklasse. Det er en etableret retstilstand. Man kan diskutere, om det er godt eller skidt, men sådan er det; og det har vi ingen intentioner om at lave om på.

Det, vi ønsker, det, der var vores sigte med beslutningsforslaget, var at undgå, at man begyndte at sortere yderligere på grund af genetiske dispositioner ved fremtidige test.

Der er flere ting i det. Der er det, at vi ønsker ikke at tvinge folk, der ikke selv vil have at vide, hvad deres gener indeholder, til at tage en sådan test. Men vi går lidt videre – og det er så svar til hr. Erling Oxdam – vi mener heller ikke, at man overhovedet skal bruge den.

Der er forskellige grunde til det. Bare for at give én grund: Hvis det var muligt at bruge sådan en test, som man fik frivilligt, ja, så ville folk vel, hvis de nu kom med en ren gentest, få en billigere og bedre forsikring. Jamen så ligger der jo et pres på alle os andre, også på hr. Oxdam og mig selv, for at gå hen og tage en sådan gentest.

Altså med andre ord: Der ville direkte eller indirekte ligge et pres på alle for at få testen foretaget, og det ønsker vi ikke. Derfor ønsker vi et forbud både mod at forlange en gentest, men også mod at bruge den, hvis den er taget af anden grund.

Bjørn Elmquist (RV):

Ja, det svar, som hr. Rahbæk Møller lige har givet, synes jeg faktisk er vældig dækkende. Det handler her om at afskære forsikringsselskaber og pensionskasser og andre fra at benytte sig af forudsigelser. For det er forudsigelser.

Når både den konservative og Venstres ordfører bruger ordene »viden om«, ja, hvad er det så viden om? Der er altså en viden om et eller andet, et kendskab til testens resultat hos de personer, der måtte have fået foretaget en sådan test.

Men hvad går den test og testresultaterne ud på? Er det fakta, er det uafviselige fakta, eller er det en gisning? Er det en forudsigelse? Er det måske en spådom? Hvad nu, hvis man har været hos en spåkone ude på Dyrehavsbakken, og hun har læst i kortene eller i éns hånd og har sagt: Ja, der er udsigt til, at du får en alvorlig sygdom om 2-3 år. Skulle vi så også have pligt til at aflevere sådan en spådom til forsikringsselskaberne?

Se, det er ét aspekt i det. Et andet aspekt er jo selvfølgelig, at disse gentest formentlig med årene bliver sikrere og sikrere. Det er, hvad vi har måttet erfare. Jeg kan huske, at da jeg i 1979 fra denne talerstol rejste spørgsmålet om genteknologien i det hele taget, rystede de fleste på hovedet og sagde: Jamen, det er science-fiction; det ligger så langt ude; det er noget, de har skrevet om i fremtidsromanerne; det kommer aldrig. Og så, da vi kom et stykke ind i det, sagde de: Jamen det er bare for at forudse forskellige uheldige ting; det skal aldrig bruges aktivt.

Nu har vi det første klonede pattedyr i England, nemlig et får, som er lavet som en identisk kopi af et allerede eksisterende væsen. For bare 3-4 år siden sagde man jo også, at det var en umulighed, og lige pludselig er vi altså i situationen. Derfor er vi fra Det Radikale Venstres side ganske enige i sigtet med dette lovforslag: at vi bevæger os ind i en teknologisk fremtidsverden, hvis vi ikke passer på, og vi vil gerne være helt på det rene med, hvad vi gør, før vi giver los.

Mit parti stemte ikke for, men imod beslutningsforslaget tilbage i 1991, og det er vi kede af i dag. I dag er vi glade for lovforslaget her.

Dette handler altså om, at man afskærer pensions- og forsikringsselskaber fra at betinge sig, at der bliver fremlagt nogle forudsigelser. Der er ingen afskæring – som også Socialdemokratiets ordfører gjorde opmærksom på – fra at vælge mellem forskellige metoder, når det drejer sig

om at stille diagnosen, altså at få fastslået: Lider den og den person af den og den sygdom eller af nogen sygdom? Da må man godt bruge DNA-tests i dag og i fremtiden, og det vil formentlig i stigende omfang blive diagnosemetoden frem for andre, for derved kan man fastslå – også i et meget tidligt stadium – at her foreligger der en sygdom. Det må den pågældende person også selv være interesseret i, for så kan man jo komme i gang med en helbredelse, et forsøg på en kur, på så tidligt et stadium som muligt. Derfor er det i alles interesse, at noget sådant er så nøjagtigt som muligt.

Så altså fra radikal side kan vi til fulde støtte dette lovforslag.

Tom Behnke (FP):

Forslaget går som nævnt af flere ud på at forbyde brug af DNA-test ved tegning af forsikringer og pensioner. Vi ved, at allerede i dag er der jo ganske omfattende krav til helbredsundersøgelser, når man ønsker at tegne enten en forsikring eller en pension, og man kan sige, at jo højere sum man ønsker, jo større en forsikring man ønsker, jo mere omfattende er kravene til de helbredsundersøgelser, der skal foretages.

Her kommer så DNA-testen ind som en lille udvidelse af de helbredsundersøgelser, som allerede foretages i dag, altså en udvidelse af den eksisterende mulighed for at lave helbredsundersøgelser.

I Fremskridtspartiet har vi absolut intet imod, at man har den mulighed for at benytte DNA-test, og derfor er vi i Fremskridtspartiet ikke særlig positive over for ministerens forslag.

Sagen er jo, at et forsikringsselskab er en privat virksomhed. Det, forsikringsselskabet udlodder, er et tilbud om, at man kan tegne forsikring i det selskab på nogle bestemte præmisser og nogle bestemte betingelser. Det er altså et tilbud, som forsikringsselskaberne giver. Det er et tilbud, man kan sige nej tak til. Det er jo ikke sådan, at der er nogle, der er tvunget til at være i et bestemt pensions- eller forsikringsselskab. Sådan er det jo ikke. Derfor kan man sige nej tak til det pågældende tilbud og så vælge et andet tilbud.

Det er jo det, der er så herligt, når det er det private marked i modsætning til det offentlige. I den offentlige sektor har man ikke nogen valgmuligheder. Der må man tage det, eller også må man lade være. Men her har vi altså muligheden for, at man kan vælge, og det er helt givet, at på nuværende tidspunkt er der ingen forsikrings-

selskaber, der har benyttet DNA-test. Jeg tror, det vil være de færreste, der vil gøre det fremover, og hvis man vil gøre det, vil det kun være nogle ganske få sager, hvor der f.eks. er tale om en meget, meget høj forsikringssum.

Uanset om der skulle være et enkelt selskab eller to, som vælger at benytte DNA-test, vil der til stadighed være forsikringsselskaber, som ikke kræver at få stillet en DNA-test til rådighed for at kunne se, hvordan vedkommende har det, og hvordan vedkommende vil få det. Derfor vil der til evig tid være mulighed for, at man kan vælge et andet forsikringsselskab, og derfor skal vi i Folketinget naturligvis lade være med at lave skrappe regler for, hvad forsikringsselskaberne må, og hvad de ikke må.

Det er jo ikke sådan – heldigvis da – at man som borger i dette land har krav på at tegne en forsikring i et bestemt forsikringsselskab. Det er jo ikke sådan, at man som borger kan gå til Danica eller Baltica eller Hafnia eller et andet selskab og sige: Jeg har krav på at tegne en forsikring. Heldigvis kan man ikke det. Forsikringsselskaberne er private virksomheder, og det er et tilbud om, at man kan tegne forsikring, hvis man vil, og det kan man gøre, hvis man vil indgå på de præmisser, som der nu engang er for den pågældende forsikring. Og hvis man er utilfreds med de betingelser, ja, så kan man, som jeg nævnte det før, blot vælge et andet selskab.

Hr. Bjørn Elmquist nævnte også i sin ordførertale, at det jo er ganske svært, og nævnte en række eksempler på, hvor svært det kan være at sætte grænsen for, hvor meget der må indgå i vurderingen, når man skal tegne en forsikring. Jeg synes netop, at hr. Elmquists meget illustrative forklaring på, hvor svært det kan være at sætte grænsen, med al tydelighed opfordrer Folketinget til at lade være med at sætte en grænse. Selvfølgelig skal Folketinget ikke sætte den grænse; dette er et anliggende mellem forsikringsselskabet og den, der ønsker at tegne en forsikring, og ikke noget, som Folketinget skal blande sig i.

Fremskridtspartiet var også imod det forbud, som regeringen stillede forslag om, nemlig forbudet mod brug af DNA-test ved ansættelser. Det forslag var Fremskridtspartiet imod, og Fremskridtspartiet er også imod det fremsatte lovforslag.

Frank Aaen (EL):

Enhedslisten kan støtte det fremsatte forslag, fordi vi med det ønsker at beskytte den person-

lige integritet. Ingen skal direkte eller indirekte tvinges eller presses eller lokkes imod egen vilje til at få foretaget en undersøgelse af arvemassen.

Vi støtter forslaget, fordi vi ønsker at stoppe den tiltagende tendens til, at forsikringer så vidt muligt forbeholdes personer, der ikke har brug for eller med stor sandsynlighed ikke har brug for den pågældende forsikring. Det er en utålelig udvikling, som jeg vil vende tilbage til til sidst.

I modsætning til hr. Oxdam vil jeg sige, at vi er meget tilfredse med, at man denne gang er på forkant med udviklingen og stopper noget, før det er sket. Det må sådan set siges at være almindelig god visdom, at kan man se, at der er en fare på vej, så forhindrer man ulykken i stedet for at afvente den.

Vi ved også, at hvis vi tager det modsatte synspunkt, hvis vi venter, til det er sket, så ved vi med stor sikkerhed, at hr. Oxdam og hele højresiden her i Folketingssalen vil komme med den sædvanlige klagesang: Nu er metoden jo indført både her og i udlandet; vi må ikke stille danske forsikringsselskaber dårligere end forsikringsselskaber i andre lande, og man kan jo ikke sådan skrue tiden tilbage; det er jo sket, og verden udvikler sig osv., osv. Man vil på den måde også til den tid afvise, at vi stopper den trafik, som dette forslag vil være på forkant med.

Hvorfor kan jeg sige så entydigt og klart, hvad hr. Oxdam & co. vil sige til den tid? Det er jo på kanten af at være frækt. Jamen det er jo selvfølgelig, fordi anden del af de indlæg, vi indtil videre har hørt fra højresiden, gik ud på, at man reelt var imod lovforslaget i bund og grund, og det er jo argumentet, at hvis der foreligger en gentest, skal forsikringsselskabet have ret til at se den.

Det, som hr. Kjeld Rahbæk Møller før så udmærket var inde på, at hvis man har en attest og kan vise den frem, så får man bedre forsikringsvilkår, kan i virkeligheden blive værre endnu end det billede, som hr. Kjeld Rahbæk Møller tegnede før. Vi kan jo få forsikringsselskaber, der er forbeholdt mennesker med en ren attest. Det vil sige, at vi får forsikringsselskaber, som på den måde har sikret sig med lavere erstatningsudbetalinger og på den måde kan sikre sig en større forrentning af deres formue og enten tilbyde billigere – væsentlig billigere – forsikringer eller tilbyde mennesker i denne særlige AA-klasse, at man kan få en højere pension.

Jeg synes, det er en meget slem fremtidsvision, og derfor skal man ikke lade sig lokke af, at det lyder så indlysende, at når en person ved noget, skal forsikrings-selskabet også vide det. Det er den sikre vej til at presse mennesker til at få lavet den slags test, og dermed får vi sorteret menneskene.

Derfor vil jeg sige, at vi kan støtte forslaget, og vi er meget tilfredse med, at V, K og Z så tydeligt – i mine øjne så tydeligt og klart – viser, at de også er indstillet på en mekanisme, hvor vi kan sortere mennesker også efter deres arvemasse.

Det fører mig faktisk til det, jeg før sagde lidt mere generelt om forsikringsvæsenet. Det er en uskik, at det, som er så basalt for alle mennesker, nemlig at de har en mulighed for at forsikre sig, at det er privat, og at det i tiltagende grad er privat. For det er jo i virkeligheden det, vi ser i øjeblikket; man skal være i en pensionskasse; man skal have tegnet en privat pensionsforsikring for at få en ordentlig pension, når man bliver gammel. Dér får vi jo simpelt hen sorteringen af folk, dels efter, hvem der er rige, og hvem der er fattige, og dels efter, hvem der er syge, og hvem der er raske. Det er en meget uheldig udvikling. Vi vil bekæmpe den, hvor vi kan, og i dag kan vi gøre det ved at støtte dette lovforslag.

(Kort bemærkning).

Erling Oxdam (V):

Der er noget i processen, der hedder, at man ikke må undertrykke dokumenter og oplysninger. Mig forekommer dette lovforslag at være noget i retning af, at man vil undertrykke, underkende, faktiske oplysninger om en persons helbredstilstand.

Hvis vi er enige om, at DNA- og RNA-undersøgelser er troværdige og gyldige og kan lægges til grund, forstås jeg ikke, hvorfor man siger, at når man har nogle DNA-oplysninger om en person, må de ikke bruges, hvis de virkelige er af betydning for risikoen for selskabet. Så derfor kan jeg ikke sådan bare slås i hartkorn med højre side af salen.

Jeg synes, det er et spørgsmål om etik, at man vil tilsidesætte de oplysninger, man nu engang har fået. Jeg kan måske gå med til at sige til selskaberne: Lad være med at bede om de oplysninger, lad være med at sætte en undersøgelse i gang, men hvis oplysningerne ligger der, kan de bruges. Så derfor må jeg sige, at jeg opretholder min og Venstres afstandtagen.

Jeg kan heller ikke forstå, at det skal benyttes til et angreb på private forsikringer. Vi er her i landet i den grad blevet privatiseret, og det går bedre økonomisk, end det er gået med de tidligere mere offentlige selskaber, så det forhold, at hr. Frank Aaen ikke kan lide private forsikringer, kan i hvert fald ikke få mig til at støtte lovforslaget.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Det er rigtigt, vil jeg sige til hr. Frank Aaen, at der er forskel på folk. Heldigvis er vi alle forskellige på hver vores måde; det ville jo være kedeligt, hvis vi alle sammen var ens. Alene spørgsmålet om, hvem man så skulle være ens med, ville jo give anledning til en stor debat.

Vi har netop set, hvordan man i England har klonet et dyr og fået en tro kopi, og alle vender sig imod det og siger: Nej, vi skal ikke alle være ens. Vi skal netop alle være forskellige. Så må man også respektere, at vi alle sammen er forskellige, at vi alle sammen har forskellige forudsætninger, at vi alle sammen har forskellige muligheder, og at vi alle sammen har forskellige valg at gøre i dette liv, hvorefter man så må tage ansvaret for det.

Det, jeg hørte Enhedslisten give udtryk for her via hr. Frank Aaen, er, at de ønsker at undertrykke den naturlige mangfoldighed og forskellighed. Vi skal alle være ens, siger Enhedslisten. Uanset at naturen har skabt os forskellige, ønsker Enhedslisten politisk, at vi alle skal være ens. Det er vi i Fremskridtspartiet ikke enige i.

(Kort bemærkning).

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Hr. Erling Oxdam sagde, at lovforslaget ville forbyde at bruge oplysninger om folks helbredstilstand. Det er ikke rigtigt. Forsikrings-selskaberne kan fortsat spørge til folks aktuelle helbredstilstand. Det, de ikke må, er at undersøge, om folk er genetisk disponeret for at få en speciel sygdom, og det er noget helt, helt andet.

For langt de fleste af de test, vi kender i dag, er der ikke tale om, at man får at vide med sikkerhed, at man f.eks. får kræft. Man får at vide, at man har en forhøjet risiko for at få den eller den sygdom. I nogle tilfælde er der tale om sikkerhed. Det drejer sig f.eks. om Huntingtons chorea, hvor man ved, at hvis man er disponeret for det, får man også sygdommen. Men heller ikke her ved man hvornår, og vi vil ikke tvinge

folk, f.eks. når de er 30 år, til at få at vide, at de får Huntingtons chorea på et eller andet tidspunkt i en forholdsvis ung alder, når man ikke kan fortælle dem, om det er i 30'erne, 40'erne eller måske 50'erne, de faktisk bliver ramt.

Det må være en ganske privat sag, om folk ønsker at få den information, eller om de ikke ønsker den. Det er det helt centrale, og derfor skal de ikke hverken direkte eller indirekte tvinges til at få foretaget en test.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Til hr. Tom Behnke vil jeg sige: Ja, vi er forskellige, og vi skal være forskellige, men det, det også drejer sig om, er, at vi har en målsætning om, at folk er lige, selv om de er forskellige, og at alle har ret til at leve et ordentligt liv så godt som overhovedet muligt.

Det er det, der er problemet ved denne tankegang: Hvis man begynder at sortere folk efter gener, får man med det samme sorteret folk på en måde, så de ikke kan leve som lige mennesker. Så bliver folk sorteret i nogle, der har stor risiko for bliver syge, og nogle, der er så heldige, at de ikke har så stor risiko for at blive syge. Det er derfor, vi er imod.

Jeg vil sige til hr. Oxdam, som gør det her til et forretningsanliggende, at det er selvfølgelig en af grundene til, at vi også er imod. Hr. Oxdam glemmer at tage stilling til det afgørende spørgsmål, jeg rejste før: Når man først åbner Pandoras æske og giver mulighed for at se gen-test, får man så ikke også automatisk en sortering i dem, der har den fine test, og dem, der ikke kan præsentere en fin test, enten fordi de har en dårlig test, eller fordi de ikke har fået lavet en? Det er den sortering, vi er imod, og den kommer med sikkerhed, hvis man først åbner for, at man bare kan få lov til at se en test.

(Kort bemærkning).

Erling Oxdam (V):

Jeg vil blot sige til hr. Frank Aaen, at der jo ikke er tale om at gøre mennesker forskellige. Der er forskel på alle mennesker stort set, og det forhold, prædiktation, at man kan forudsige, at nogle vil blive syge, er ikke det, der gør dem anderledes end andre mennesker. Det er jo altså naturens luner, der spiller ind. Hvis så et forsikringsselskab gennem f.eks. en DNA-undersøgelse er blevet bekendt med, at en person formentlig vil få leukæmi, uden man kan sige hvornår, er det jo en oplysning, man ikke bare

kan lade hånt om. Den er man nødt til at forholde sig til, og det er det, man ikke må, hvis det her bliver gældende ret.

Det er det, jeg synes er en mærkværdighed, når det anerkendes, at man også kan bruge DNA-undersøgelser til helbredsundersøgelser, og at der kommer resultater vedrørende helbredstilstanden ud af det. At man også får oplysninger om arveanlæg ved en sådan undersøgelse, er så en anden ting, men det hænger jo meget nøje sammen med personens helbredstilstand. Derfor mener jeg stadig væk ikke, man kan sige, at det må der ikke tages hensyn til.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Det bliver en meget udmærket diskussion om menneskesyn. Almindeligt humanistisk menneskesyn gør, at mennesker, der er svage, og som vi ved er i fare for at blive syge, vil vi hjælpe til så vidt som muligt at undgå at blive syge og i hvert fald sikre, at de får så godt et liv som muligt, så længe de kan have et godt liv.

Men det univers, som hr. Oxdam har, er jo, at når mennesker får konstateret, at de måske bliver syge, skal de ikke alene have i deres bevidsthed, at de risikerer mere end andre at få kræft; de skal også betale en højere forsikring, hvis de overhovedet kan blive medlem af et forsikringsselskab. De skal også acceptere, at de får en lavere pension, end andre får. Det er jo at ramme folk dobbelt. I stedet for skulle vi hjælpe dem, som er blevet svage og har fået en så ulykkelig prognose, som der kan være tale om her.

Formanden:

Så er det hr. Bjørn Elmquist og fru Else Marie Mortensen, der jo i princippet også har indvendinger imod det, hr. Frank Aaen har sagt.

(Kort bemærkning).

Bjørn Elmquist (RV):

Nu krænker vi nok forretningsordenen, fordi mine korte bemærkninger også er til det, hr. Oxdam sagde, for hr. Oxdam illustrerede på fremragende vis, hvilken glidebane vi kommer ud på.

Hvorfor skal disse omkostningsbetragtninger, som isoleret betragtet forekommer rimelige, egentlig ikke også bruges på den offentlige sektor? Hvorfor skal vi ikke også kræve, at et ungt par, som påtænker at få børn, skal gennemgå en DNA-test, så vi kan forudse, om vi via socialforvaltningerne og de forskellige sikkerheds-

ordninger, vi har, påfører det offentlige en lang række omkostninger, som vi egentlig helst ville være foruden? Og hvis det viser sig, at der er udsigt til, at de får et handicappet barn eller et eller andet barn, som vil påføre det offentlige omkostninger, skal de faktisk lade være med at få det barn. Så er vi lige præcis i det regulerings-samfund, som vi – det tror jeg også hr. Oxdam er enig i – ikke vil have.

Formanden:

Nu hvor forretningsordenen i øvrigt er brudt og diskussionen går godt, vil jeg altså tillade mig at se bort fra forretningsordenen et lille øjeblik – men ikke det med, at bemærkningerne er korte – og det indebærer, at ordet nu er fru Else Marie Mortensens, hr. Arne Melchior og hr. Tom Behnke.

(Kort bemærkning).

Else Marie Mortensen (S):

Så håber jeg, at jeg holder mig inden for forretningsordenen, når jeg nu siger, at hr. Oxdams bemærkninger her fra talerstolen får mig til at spørge hr. Frank Aaen, om ikke al den snak om lighed mellem mennesker, og hvor meget mennesker skal ligne hinanden, måske kunne analogiseres over til forsikringsverdenen. Forsikringsverdenen er jo en forretning, og det forsikringsprincip, man driver forretning på, er i virkeligheden at kalkulere i risici. Så er hr. Frank Aaen ikke enig i, at det er fuldstændig selvmodsigende, at det med sådan nogle fremtidsvisioner som kendskab til arvelige egenskaber – ikke aktuelle, men på lang sigt – ville være en elimination af selve forsikringsprincippet, hvis man skal til at have kendskab til mulige øgede risici i fremtiden?

(Kort bemærkning).

Arne Melchior (CD):

I præcis denne sag er jeg meget tilfreds med at være i overensstemmelse med hr. Frank Aaen, og for nu at holde mig nærmest muligt til forretningsordenen: Hvis hr. Aaen tager ordet igen, kunne han måske bekræfte, at vi i fællesskab kunne råde modstanderne af dette lovforslag til at erindre sig, at forsikring har meget med solidaritet at gøre. Det er ret vigtigt i denne sammenhæng at holde sig dette for øje.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Det er en kort bemærkning til hr. Frank Aaen. Hr. Frank Aaen siger, at det ikke er rimeligt, at de, der i forvejen er disponeret for en sygdom, måske også yderligere får dårligere forsikringsbetingelser eller skal betale mere for deres forsikring. I stedet burde man hjælpe de pågældende mennesker med den sygdom, de har eller er disponeret for at udvikle.

Det sidste er jeg meget, meget enig i. Selvfølgelig skal man fra offentlig side, fra hele sundhedssektoren gøre, hvad man kan, for at alle borgere har det så godt som overhovedet muligt, også helbredsmæssigt.

Men når hr. Frank Aaen trækker det ind på den måde, som han gør, giver det mig anledning til at gøre mig nogle overvejelser om, at det gør man jo også på alle mulige andre områder. Hvis jeg f.eks. ønsker at tegne en indboforsikring, skal jeg oplyse til forsikringsselskabet, hvilket postnummerdistrikt jeg bor i, fordi der er forskel på, hvor stor risikoen er for, at man får indbrud, alt efter hvor i landet man bor. Det vil sige, at ikke nok med at jeg bor et sted, hvor der er stor risiko for, at der bliver lavet indbrud, jeg skal også betale mere i forsikring.

Det var det, der var hr. Frank Aaens argument for at støtte regeringens forslag. Det er meget, meget analogt, og derfor skal jeg spørge hr. Frank Aaen, om han som det næste vil foreslå, at man ophæver, at der skal være forskel på, hvor folk bor, at der skal være forskel på, hvilken erhvervsgruppe de tilhører, osv. Skal det så også ændres? For ellers er det jo hul tale, hr. Frank Aaen kommer med.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Jeg synes ikke, at folk skal betale ekstra i forsikring for f.eks. at bo på Vesterbro. Det er jo efterhånden blevet dyrere at bo i Odense end i København, har jeg forstået på nogle forsikringsselskaber. Jeg synes, det er en forkert logik, og jeg er helt enig i det, der blev sagt før, om, at forsikring er et solidaritetsspørgsmål, og jeg er helt enig i, at noget af det, der søges i modstanden imod dette forslag, i virkeligheden er i modstrid med det grundlæggende forsikringsprincip, at man tager nogle kalkuler, men det fører nok lidt langt at gå videre i det billede, tror jeg.

Jeg vil bare sige, at jeg synes, det er en udmærket diskussion, som ikke alene har fat i

menneskesyn og problemerne ved de nye bioteknologiske muligheder, men også rejser den meget fornuftige debat, om vi overhovedet skal have et privatiseret forsikringsvæsen i den grad, som vi har, og om vi også skal have vores pensionsordninger i den grad baseret på private ordninger, som vi har.

Og så vil jeg lige afslutningsvis bygge lidt videre på hr. Elmquists billede om, at ægteparret, der gerne vil have et barn, får taget en gen-test og bliver frarådet at få barnet på grund af en øget risiko. Hvis de så får barnet alligevel, vil hr. Oxdams logik jo være – undskyld min påstand – at så skal vedkommende i hvert fald betale højere skat.

Sonja Albrink (CD):

Jeg skal ikke forlænge debatten ret meget længere ud over at sige, at lovforslagets formål har adskillige ordførere været inde på. CD vil under udvalgsbehandlingen dykke nærmere ned i, hvad høringssvarene har givet af indvendinger.

Sigtet er rigtigt. At det er et følsomt område, har mange af de korte bemærkninger, som vi har hørt, tilkendegivet, så alt i alt vil CD være med til en positiv udvalgsbehandling, som kan belyse de indvendinger, der er blevet modtaget i høringssvarene.

Justitsministeren (Frank Jensen):

Jeg skal ikke trække debatten længere ud ved at gennemgå lovforslaget i detaljer, men holde fast i, at det, der er formålet, og det, der er hovedintentionen, er at beskytte det enkelte menneskes integritet i forhold til noget, som kan være fremtidsforudsigelser om det enkelte menneskes muligheder for at pådrage sig sygdomme, der er begrundet i det enkelte menneskes arvemæssige anlæg.

Jeg synes, det var en spændende debat. Jeg synes måske, at det i forhold til den debat, vi havde i sidste uge om retssikkerheden i vores samfund, er bemærkelsesværdigt, at de to partier, som sprang op som løver i sidste uge, da det drejede sig om offentlige myndigheders mulighed for at have kontrol med overholdelse af lovgivning i Danmark, i dag siger, at der ikke er behov for lovgivningsmæssig beskyttelse, når det drejer sig om befolkningens retssikkerhed i forhold til noget, der er så determinerende for integriteten som det at skulle bringes i en situation, hvor nogen kan stille krav om offentliggørelse af muligheden for, at en person pådrager sig en arvebettinget sygdom om 10, 15, 20 år.

Det er en principiel debat, men den siger også noget om det grundlæggende menneskesyn. Er det for Venstre og De Konservative, som jo var de to partier, der sprang op som løver i sidste uge og i dag, når det drejer sig om at stille krav til den private sektor, falder ned som lam, kun principielt, hvis det drejer sig om offentlige myndigheder, mens befolkningen ikke skal have lovgivningsmæssige retssikkerhedskrav, når det drejer sig om den private sektor? For Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti – det kan man måske sige sig selv – forholder det sig sådan, men med hensyn til de to gamle partier, der ofte bryster sig af at have klare retssikkerhedsprincipper i deres programmer, må jeg sige, at det forekommer mig noget hyklerisk, når man gerne vil tage banneret frem og gå med den højt løftede fane, når det drejer sig om retssikkerhed. Men her får vi altså syn for sagn: Det er alene et principielt spørgsmål, når det drejer sig om den offentlige sektor.

Lovforslaget ændrer intet ved det eksisterende retsgrundlag for forsikrings- og pensionsvirksomheder og deres ret til og deres praksis med at vide noget om forsikringsgæsternes og pensionstageres aktuelle og i øvrigt også familiemæssige sygdomme, der er påviselige. Men det her drejer sig om at undgå, at en metode, der i dag er anvendelig, og som også bringes i anvendelse som grundlag for at stille diagnosen, når man har visse former for kræft, bruges som grundlag for at lave en sortering af forsikrings-tagere og pensionskassemedlemmer i forhold til deres fremtidige sygdomsbillede.

Hr. Erling Oxdam fra Venstre kan ikke tilslutte sig, fordi vi er for tidligt ude. Det var dog en besynderlig argumentation. Jeg tror ofte, at både hr. Erling Oxdam og andre her i Folketinget hører det modsatte, nemlig at Folketinget og lovgiverne er alt for sent ude i forhold til fremtiden og forskningsresultater af de nye teknologiske muligheder. Nu er vi altså for tidligt ude! Men vi er ikke tidligt ude, for det at bruge genetisk test er allerede en metode, der anvendes i sundhedssektoren til diagnosticering. Så jeg synes, det var en meget søgt forklaring, der blev brugt til at glide af på at forholde sig konkret til lovforslaget.

Til hr. John Vinther, som siger, at det er et etisk område, vil jeg sige, at jeg håber ikke, at det gør, at Det Konservative Folkeparti på forhånd siger, at de så glider af. Jeg håber, at Det Konservative Folkeparti er enig i, at Folketinget har en pligt til som lovgiver for samfundet at

sikre, at etikken i vores samfund har en dimension og en rolle at spille.

Så siger hr. John Vinther, at balancepunktet er lagt forkert, og at der ikke bør være forbud mod, at forsikringstagerne skal oplyse om deres viden over for forsikringselskabet. Hvad er værdien i at regulere det her, hvis ikke der er et sådant forbud? Ellers er der jo mulighed for, at en forsikringstager og et pensionskassemedlem, der af anden grund har fået oplysninger om en sygdom, så skal lægge deres oplysninger til grund for at tegne en forsikring. Så varer det jo ikke længe, inden det skrider, fordi der bliver – der er allerede, men bliver i større omfang i fremtiden – grundlag for at diagnosticere sygdomme, og så varer det ikke længe, inden vi har undergravet grundlaget for, at man ikke må bruge de genetiske test som basis for at give forsikringstagerne en police og pensionskassemedlemmerne en mulighed for at tegne en pensionsforsikringsordning.

Jeg er glad for, at SF's ordfører anerkendte, at lovforslaget er i overensstemmelse med det grundlag, som et flertal i Folketinget stod bag i 1991, da SF's beslutningsforslag blev vedtaget. Det har også været tilsigtet.

Jeg er enig i det, som den Radikale ordfører, hr. Elmquist, drog frem i debatten, nemlig at det er et forbud mod at benytte sig af forudsigelser om fremtiden, som ingen kan vide vil blive en realitet.

Så skal jeg i øvrigt slutte med at takke det flertal i Folketinget, som vil stå bag dette lovforslag.

Erling Oxdam (V):

Det, der kalder mig herop, er justitsministerens bemærkninger om hykleri, idet Venstre og De Konservative den ene uge vender sig imod overtrædelse af retssikkerheden med hensyn til indtrængen i folks huse og har en anden holdning til dette lovgivningsspørgsmål i dag.

Jeg mener ikke, at parallellen er åbenbar. Den er nærmest usynlig. Det, der blev diskuteret i sidste uge, var jo noget menneskeskabt og noget om, hvordan offentlige myndigheder må begå sig i folks private huse. Det har slet ikke noget at gøre med den sag, vi har her, som jo er et fremtidsperspektiv. Det står ligefrem i ministerens fremsættelsestale, som jeg lige kan citere kort fra:

»Formålet med dette lovforslag er at imødegå en fremtidig udvikling, hvor personer i forbindelse med tegning af forsikring eller pension

forskelsbehandles på grundlag af de pågældendes eller deres slægtninges arveanlæg på en måde, der indebærer en trussel mod den personlige integritet.«

Det er altså ikke noget, man er stødt på endnu, men fordi SF fik vedtaget et beslutningsforslag om det for mange år siden, siger man: Nu kan vi nok få flertal for det her, og så må vi hellere fremsætte det. Der er ikke noget behov, og forsikringselskaberne vil ikke benytte sig af en mulighed for at gøre det, hvis der ikke er nogen lov, men kun hvis der foreligger nogle undersøgelser, som kan sige noget om den pågældendes helbredstilstand.

Jeg mener, at lovforslaget er for vidtgående. Der står i bemærkningerne:

»Forbudet omfatter i praksis bl.a. gentest, som for eksempel DNA- eller RNA-analyse, og andre undersøgelser som f.eks. test af visse proteinstoffer samt vævstype- og blodtypeundersøgelser, der udføres med henblik på at bedømme en i den pågældende henseende rask persons arveligt betingede risiko for senere at blive syg.«

Det er jo altså alt, hvad man næsten kan blive underkastet af undersøgelser. At der så er nogle af dem, der fører til nogle forudsigelser om arveanlæg, skulle ikke bevirke, at man ikke godt kunne bruge de oplysninger, der siger noget om personens helbredstilstand. Derfor synes jeg, at lovforslaget også på det punkt er for vidtgående.

John Vinther (KF):

Det lykkedes næsten justitsministeren at få gjort mig forvirret, fordi justitsministerens mere generelle bemærkninger om Det Konservative Folkepartis holdning til retssikkerhed efterlod, i hvert fald hos mig, det indtryk, at justitsministeren ikke havde hørt et ord af, hvad jeg sagde i min ordførertale. De mere specifikke bemærkninger til Det Konservative Folkepartis holdning til dette lovforslag afslørede så, at nok havde ministeren hørt dem, men åbenbart ikke forstået dem.

Vi er helt på det rene med, at borgerne skal sikres deres retssikkerhed på dette område. Den er efter min og Det Konservative Folkepartis opfattelse fuldt ud sikret, ved at vi indfører et forbud mod, at forsikringselskaber og andre kan tvinge borgere til at gennemgå en genetisk test som en forudsætning for at kunne få en forsikringsaftale eller en pensionsaftale. Det er vi helt på det rene med.

Med hensyn til den anden del af det, balance-spørgsmålet, skal jeg endnu en gang for ministeren gentage, hvad jeg sagde: Vi mener ikke, det er rimeligt, at en person, eksempelvis jeg, kan gennemgå en genetisk test og have fuldt kendskab til, hvad jeg eventuelt måtte komme ud for af sygdomme senere hen i mit liv, og så unddrage forsikringsselskabet den oplysning og derved spekulere i det. Jeg kan gå ned og tegne en forhøjet livsforsikring, for jeg ved, at der er en forhøjet risiko, men jeg fortæller ikke forsikringsselskabet, hvad jeg ved, nemlig at en genetisk test har vist mig, at der er en forhøjet risiko for, at jeg senere i mit liv får kræft eller leukæmi eller noget andet. Det mener jeg ikke er et spørgsmål om retssikkerhed, men det er et spørgsmål om, hvad der er ret og rimeligt i et aftalegrundlag.

Formanden:

Hr. Kjeld Rahbæk Møller. Vi kører, om jeg så må sige, en anden omgang.

Kjeld Rahbæk Møller (SF):

Det bærende i hele denne diskussion er vel spørgsmålet om det enkelte menneskes værdighed og ret til at være suveræn. Det er klart, at når vi lever i et samfund, så kommer andre mennesker, virksomheder og det offentlige på forskellig måde tæt på én. Men spørgsmålet er: Hvor tæt kan man gå?

Vi mener, at der et eller andet sted må være en grænse for andres – uanset om det er det offentliges eller det er privates – ret til at gå tæt på et andet menneske. Det må der i hvert fald være, når det drejer sig om at tvinge andre mennesker direkte ved et krav eller indirekte økonomisk til at få lavet en test, som den enkelte person ikke ønsker, af, om vedkommende er disponeret for en sygdom. Der vil vi sætte en grænse, og det er lige præcis det, dette forslag går ud på.

Det kan derfor undre mig, at Venstre og De Konservative, der faktisk på et tidspunkt var åbne over for denne problemstilling, nu er tilbage i at sige nej og i realiteten gør sig til talsmænd for, at virksomheder må gå ind og krænke det enkelte menneskes værdighed.

Bjørn Elmquist (RV):

Når nu ligefrem formanden beder mig om at komme op og tage mit andet indlæg i ordfører-runden, så gør jeg det da, og det skal så gå på det helt principielle. Jeg er også lidt forstemt over Venstres og De Konservatives holdning i

de her sager og over, at man ikke kan se de store perspektiver.

Jeg skal ikke skjule, at jeg har en fortid i det ene af partierne, og at vi da var meget optaget af den principielle diskussion. Jeg følte, at jeg dengang som ordfører i 1980'erne for Venstre havde fuld opbakning til vores – jeg vil ikke kalde det korstog – men vores ihærdige indsats imod disse ting. Det udspandt sig på det principielle plan, men jeg har en fornemmelse af, at når man så nærmer sig, hvad der kan være realiteterne i sådan en problemstilling – og dér må man stå fast over for visse krav fra økonomiske kredse, som siger, vi bliver nødt til for at dække os ind forsikringsmæssigt at gøre sådan og sådan – så kniber det lidt med at fastholde principperne. Derfor synes jeg egentlig ikke, at justitsministerens udfald mod de to partier og specielt mod Venstre var forkerte.

Det er som om, at så længe det drejer sig om principperne, er det i orden, men når det så kommer til den konkrete afvejning, så bliver man lidt svag i koderne.

Tom Behnke (FP):

Ministeren var i tvivl, men det skal ministeren ikke være. Fremskridtspartiet holder altid på retssikkerheden. Det skal der slet ikke være tvivl om, for selvfølgelig gør vi det, selv om partiet kun er 25 år gammelt i modsætning til andre partier her i Folketinget, som jo snart er 100 år eller mere. Vi holder altid på retssikkerheden. Det skal ministeren ikke være i tvivl om.

Men jeg synes, at det var forkert af ministeren at føre retssikkerheden over på det forslag, vi taler om i øjeblikket. Altså at man vil sikre retten til det ene eller det andet meget nært beslægtet med ordet retskrav. Der er ingen, der har krav på at tegne en forsikring i et bestemt forsikringsselskab. Det er der ikke. Der findes forsikringsselskaber her i Danmark, der er specielt mantede på f.eks. lærere, Lærerstandens Brandforsikring, og der er Popermo, som er mantede på dem, der er ansat inden for justitsvæsenet, politi, domstole og fængselsvæsenet osv., og der er nogle ganske bestemte kriterier for, hvordan og hvornår man kan få lov til at tegne forsikringer dér. Så der er altså ingen, der har et retskrav på at få lov til at tegne en forsikring, og dermed kan man heller ikke tale om retssikkerhed i denne her sammenhæng.

Næ, det, man skal slå fast igen og igen, er, at så længe der er mulighed for, at man kan vælge et andet forsikringsselskab og dermed vælge et

forsikringsselskab, hvor der ikke bliver stillet krav om DNA-test, så er der ingen problemer.

Problemerne vil aldrig opstå, for sagen er jo, som vi også kan se med fordelingen af stemmerne i dag, at den overvejende del af befolkningen synes, at det er noget pjat, og hvorfor skal det nu være, og dermed vil den meget, meget store del af befolkningen jo altid søge hen til de forsikringsselskaber, der ikke har disse test, hvad enten man er modstander af det, eller man føler, at man er i risikogruppen, der vil kunne komme til at skulle betale en højere præmie eller lignende.

Problemet vil aldrig opstå; der vil altid være muligheden for at vælge et andet forsikringsselskab, og så længe den mulighed er der, er der ingen grund til, at vi herindefra fastsætter stram og snæver lovgivning.

Justitsministeren (Frank Jensen):

At Fremskridtspartiet hylder den frie konkurrence, er der ingen af os, der er i tvivl om. Men at det er kommet så vidt, at man mener, bare der er konkurrence, så er det unødvendigt med retsgarantier for borgeren, er så den nyudvikling, som vi kan konstatere i partiet. Og det placerer jo den del af højrefløjen i Folketinget så langt ude retmæssigt, så jeg også mener, at borgeren bør vide, at partiet blæser på retsgarantier, blot konkurrencen er i orden. Sådan må det jo være med det foredrag, vi lige har hørt af hr. Behnke.

Til hr. Oxdam, som ikke kunne se parallelet, når vi taler om retssikkerhed, mellem den debat om grundlovens §§ 72 og 73 i torsdags og så debatten om retssikkerhed i forhold til de her regler, der skal være gældende for borgernes tegningsret over for forsikringsselskaber og pensionskasser, synes jeg, det er åbenlyst, at retssikkerhed er gældende begge steder.

Nu var debatten i torsdags jo ikke et spørgsmål om overtrædelse af retssikkerheden. Det gjaldt spørgsmålet, om vi med særlove giver for mange muligheder for at omgå bestemmelserne i §§ 72 og 73 i grundloven, og det er ikke den udlægning, som hr. Oxdam gav.

Det her drejer sig, som hr. Oxdam siger, om et fremtidsperspektiv. Ja, men nu er der altså forskel på horisonter. Noget er inden for en kort horisont, noget er inden for en meget lang horisont. Min påstand er, at det her er inden for en meget kort horisont.

Den er så kort, at det faktisk på nogle områder allerede er virkelighed, at man diagnosticerer ved hjælp af genetiske test. Og så snart man

begynder at diagnosticere ved hjælp af genetiske test, er der brug for, at man giver borgerne en retsgaranti for, at den viden, som man i sundhedssektoren kommer i besiddelse af, ikke videregives til et forsikringsselskab eller en pensionskasse. Så enkelt er det.

Så enkelt er det i hvert fald for mig, men man kan godt opstille en masse forklaringer på, hvorfor man ikke ønsker at regulere noget, der drejer sig om privatretlige forhold som det her område.

Til hr. Vinther må jeg sige, at det står ganske klart for mig, hvad det var, hr. Vinther sagde. Det er, at der altså skal være en pligt for borgeren til at videregive oplysninger om mulige sygdomme, der kan ramme borgeren inden for en horisont på 5, 10, 15, 20 år. Jeg går ud fra, at det er rigtigt, at det skal være en pligt. Har man fået foretaget en genetisk test, og er man vidende om, at den viser, at der højst sandsynligt er en genetisk mutation, skal borgeren oplyse denne viden til forsikringsselskabet eller pensionskassen.

Og jeg tror – og det har jo nok noget med menneskesyn at gøre – at den viden har borgeren da ikke noget behov for at få viderebragt, for hvad skal man bruge den til? Så længe man ved, at der måske er sandsynlighed for det, så er det jo noget, der går ind under den almindelige risiko, som et forsikringsselskab må løbe for at drive forsikringsvirksomhed – helt i overensstemmelse med det, hr. Arne Melchior sagde om, at forsikringsselskaberne jo driver deres virksomhed på grundlag af et solidaritetsprincip om, at der er nogle, som selskabet vinder på, og andre, det taber på, men der er det solidaritetselement i forsikringsvirksomhed.

Men det er altså her, Det Konservative Folkeparti og hr. Vinther vil beskytte selskabet, for det skal have noget at vide, som borgeren er vidende om, og som enhver borger jo helst vil fortrænge, for der er meget stor sandsynlighed for, at det kan gå den modsatte vej, nemlig at man ikke får den pågældende sygdom.

Hvorfor skulle man så gå og belaste resten af sin levetid med, at det kan bryde frem som en sygdom? Så det stod ganske klart for mig, og jeg håber, at Det Konservative Folkeparti vil tænke sig godt og grundigt om i forhold til, hvad konsekvensen af den holdning vil være, så vi under udvalgsbehandlingen kan få et meget større flertal til at stå bag den her lovgivning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 171: Forslag til lov om ændring af lov om trafikhavne m.v. (Nævnsbehandling af sager vedrørende tildeling af anløbsplads).
Af trafikministeren (Bjørn Westh).
(Fremsat 19/2 97).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Tove Lindbo Larsen (S):

Det er et almindeligt princip for alle havne, hvortil der er offentlig adgang, at der er modtageligt for skibe og færger, i det omfang pladsforholdene tillader det.

I det gældende standardreglement anføres det, at skibe som udgangspunkt anvises i den rækkefølge, de ankommer til havnen. Dog kan havnebestyrelsen reservere faste pladser til skibe eller færger i fast rutefart på havnen.

Men nu er det jo ikke altid, at f.eks. et færgeselskab er tilfreds, hvis de får et afslag fra havnebestyrelsen. Så kan man i dag, jf. § 6 i trafikhavneloven, klage til trafikministeren, og denne vil selvfølgelig så indhente udtalelser fra pågældende havnebestyrelse, før afgørelsen træffes.

Men med dette lovforslag flyttes trafikministerens kompetence til et uafhængigt nævn. Nævnet skal bestå af 4 medlemmer. Formanden skal opfylde de almindelige betingelser for at kunne blive dommer, og de 3 andre medlemmer skal repræsentere henholdsvis havneteknik, søfartsmæssig og rederimæssig ekspertise. Trafikministeren beskikker såvel medlemmer som suppleanter for disse og fastsætter forretningsordenen for nævnet.

Nævnets afgørelser kan ikke indankes for nogen anden administrativ myndighed. Socialdemokratiet finder, at det er rigtigt at indføre en generel ordning med et uafhængigt nævn for alle havne med offentlig adgang og ikke kun som nævnt i aktstykket til Finansudvalget, hvor DSB Rederi A/S er ejer af færgenhavne.

Socialdemokratiet kan tilslutte sig lovforslaget og vil gerne medvirke til et hurtigt udvalgsarbejde.

Erling Oxdam (V):

Da Venstres ordfører, hr. Jens Kirk, ikke kan være til stede, har jeg Venstres ordførerskab i dag.

Efter Venstres opfattelse er det vigtigt, at der i forbindelse med privatisering af statslige institutioner ikke opstår kompetencetvister og forhold, der gør, at det privatiserede selskab opnår en anden status end de øvrige private selskaber i branchen. I det foreliggende tilfælde anses oprettelsen af et uafhængigt nævn at være garanti for, at DSB Rederi ikke opnår en sådan status i forbindelse med tildeling af anløbsplads.

Venstre kan derfor støtte lovforslaget og vil positivt gå ind i udvalgsarbejdet.

Brian Mikkelsen (KF):

Vi vil også gerne stille os positive over for dette lovforslag, fordi det fjerner ministeriets kompetence i sager, hvor ministeriet er eller kan være inhabilt. I hvert fald kan vi ikke se noget galt i, at man laver et uafhængigt nævn, som altid vil træffe afgørelser på det konkrete grundlag.

Vi ser forslaget som en logisk følge af, at ministeriet ejer alle aktier i DSB Rederi, samtidig med at DSB Rederi er part i sagerne. Det følger derfor helt klart, at Trafikministeriet ikke kan være helt uvildigt, selv om det sikkert meget gerne vil og også gør en god indsats for det.

Men det er altså positivt, at man foreslår et nævn, som er uafhængigt af Trafikministeriet. Nævnets afgørelser kan så ankes direkte til domstolene, og sådan bør det være.

Tommy Dinesen (SF):

Jeg tror, den forrige trafikminister ville have været meget glad, hvis vi havde haft sådan et nævn som det her. Så var man ikke røget ud i den meget berygtede sag om Mercandias indtog på HH-overfarten. Det er jo det, der danner baggrund her, og det var noget, vi fra SF's side var imod.